

İNTERNETTEN HEDİYE AMAÇLI ALINAN ÜRÜNÜN GÖNDERİMİNİN E-ARŞİV FATURA YERİNE SEVK İRSALİYESİ İLE BELGELENDİRİLMESİ

Kenan AKBULUT*

ÖZ

Alışverişini internet aracılığıyla gerçekleştirenlerin sayısı her geçen gün artmaktadır. Bu kapsamda güncel mevzuat düzenlemeleri internette ürün satanlara yönelik hazırlanmakta ve e-fatura, e-arşiv gibi uygulamalar hayata geçirilmektedir. İnternet alışverişi özellikle zamanı olmayan ve gerek kendisine gerekse başka birine hediye amaçlı ürün almak isteyenler için bu durumu kolaylaştırıcı fırsatlar sunmaktadır. Hediye amaçlı ürün gönderiminde faturanın paket içerisinde yer alması istenmeyen bir durumdur. Bu sorunu bertaraf eden uygulamaların mevzuat açısından uygun olup olmadığı çalışmamız içerisinde incelenecektir.

Anahtar Sözcükler: İnternet, e-Arşiv, e-Fatura, Sevk İrsaliyesi, Hediye.

1. GİRİŞ

Bilindiği üzere e-Arşiv Fatura, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu uyarınca kâğıt ortamında düzenlenmek, muhafaza ve ibraz edilmek zorunluluğu bulunan faturanın, 433 sıra numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinde yer alan şartlara uygun olarak elektronik ortamda düzenlenmesi ve ikinci nüshasının elektronik ortamda muhafaza ve ibraz edilmesine imkân sağlayan uygulama olup, uygulamadan yararlanmak için mükelleflerin 397 sıra numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile getirilen e-Fatura uygulamasına kayıtlı olmaları gerekmektedir.

Son yıllarda birbirlerine hediye almak ve bunu internet aracılığıyla uzak veya yakın yerlere ulaştırmak isteyenler elektronik ticaret imkânlarını kullanmakta ve fakat gönderilen ürün hediye olduğu için ürüne ait fiyatın karşı tarafça görülmesini istememektedirler. Hediye edilmek üzere internette satın alınan ürünlere ilişkin olarak; hediye edilecek kişiye gönderilmesi sırasında ürünün faturasının da ürün ile birlikte gönderilecek olması dolayısıyla malın fiyatının hediye edilen kişi tarafından bilinmesinin, toplumdaki hediye kültürü ile örtüşmeyeceğinden bahisle e-Arşiv Faturasının ödemeyi yapan kişi adına

* Defterdarlık Uzmanı

düzenlenmesinin, hediye olarak gönderilen ürün ile birlikte e-Arşiv Faturası yerine irsaliye düzenlenmesinin mümkün olup olmayacağı sorusu akla gelmekte ve bu durum makalemizin konusunu oluşturmaktadır.

2. E-ARŞİV UYGULAMASI

Türkiye’de 397 sıra no.lu Vergi Usul Kanunu (VUK) Tebliğine ile hayata geçirilen ve 5 Mart 2010 tarihinden itibaren uygulamada olan e-fatura, veri format ve standardı Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından belirlenen, VUK gereği bir faturada yer alması gereken bilgilerin içerisinde yer aldığı, satıcı ve alıcı arasındaki iletiminin merkezi bir platform üzerinden gerçekleştirildiği elektronik bir belgedir. E-fatura yeni bir belge türü olmayıp, kâğıt fatura ile aynı hukuki niteliklere sahiptir.

433 Seri Nolu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile yürürlüğe giren e-Arşiv uygulaması ise Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından belirlenen standartlara uygun olarak faturanın elektronik ortamda oluşturulması, elektronik ortamda muhafazası, ibrazı ve raporlamasını kapsayan bir uygulamadır. e-Dönüşüm uygulamaları ile birlikte gündeme gelen sistemlerden biri olan e-Arşiv uygulamasından yararlanmak isteyen mükelleflerin, öncelikle e-fatura uygulamasına kayıtlı olmaları gerekmektedir. **İnternet üzerinden mal ve hizmet satışı yapan ve 2014 yılı gelir tablosu brüt satış hasılatı tutarı 5 milyon lira ve üzerinde olan mükellefler**, 01.01.2016 tarihinden itibaren e-Arşiv uygulamasına geçmişlerdir.

Genelde e-fatura **ile de karıştırılabilen e-Arşiv**, aslında hem e-fatura hem de e-arşiv faturalama sistemine ait iki fatura türünü temsil eder. e-Fatura elektronik fatura sistemine kayıt iki firmanın birbirine **gönderdiği fatura çeşididir**. e-Arşiv faturası ise biri elektronik fatura kullanan diğeri kullanmayan iki firmanın birbirine gönderdiği fatura türüdür. Dolayısıyla ikisi de aynı şey olmasına rağmen, gönderici farklarından ötürü bu şekilde sınıflandırılmıştır.

e-Arşiv	e-Fatura
e-Fatura kapsamı dışındaki firmalara ve son kullanıcılara düzenlenir.	e-Fatura uygulaması kapsamında olan kullanıcılara düzenlenir.
Fatura hem e-posta üzerinden hem de kâğıt çıktı alınarak alıcısına iletilebilir.	Fatura, Gelir İdaresi sistemi üzerinden alıcının e-Fatura sistemine iletilir.
Fatura GİB'e iletilmediği için, format zorunluluğu yoktur, istenirse UBL-TR kullanılabilir.	Fatura GİB'e iletildiği için, UBL-TR formatı zorunludur.
GİB'e takip eden diğer ayın 15'ine kadar hazırlanacak bir rapor ile bilgi verilir.	Faturalar alıcısına GİB üzerinden iletildiği için ayrıca bir raporlama yapılmaz.
Belgeler; mali mühür ve zaman damgası kullanılarak onaylanır ve saklanır.	Belgeler; mali mühürle imzalanır, zaman damgası kullanımı yoktur.
Özel entegratör ya da kendi bilgi işlem sistemlerine onay olarak kullanılır.	GİB Portal, Entegrasyon, Özel Entegratör yöntemlerinden biri kullanılır.

e-Arşiv uygulamasının birtakım avantajları mevcuttur. Bunlar;

- Basım maliyeti yoktur,
- Posta, kargolama vb. gönderim maliyeti yoktur,
- Fiziksel arşivleme maliyeti yoktur,
- Fatura gönderimi birkaç dakika içerisinde tamamlanır,
- Giden faturaların, şirketlerin nakit akış planına dahil olma sürelerini kısaltır,
- Gerektiğinde faturaların ibrazı kolay ve hızlıdır,
- Fatura oluştuğu anda müşteriye elektronik yollarla iletir,
- Kağıt tasarrufu sayesinde çevrenin korunmasına katkı sağlar.

e-Arşiv uygulamasından yararlanmak isteyen mükellefler, kendilerine uygun, aşağıda yer alan yöntemlerden birini seçmektedirler;

Özel Entegrasyon Yöntemi: Başkanlıktan özel entegrasyon izni almış mükelleflerin, bilgi işlem sistemi vasıtası ile e-Arşiv fatura uygulamasından yararlanma yöntemidir. e-Arşiv fatura kullanmak isteyen mükelleflerin mali mühür sertifikası ile özel entegratör firmalara başvuru yapması yeterlidir. (Özel entegratör yöntemini seçenler ayrıca Başkanlığa başvuruda bulunmazlar). **e-Arşiv Fatura hizmetini özel entegratör vasıtasıyla alan mükellefler, fatura ve elektronik arşiv raporlarında özel entegratörün mali mührünün ve zaman damgasının kullanılmasını talep edebilirler.**

Bilgi İşlem Sistemi Entegrasyonu Yöntemi: Kendi bilgi işlem sistemleri yeterli olan kullanıcıların, gerekli entegrasyonu sağlamaları koşulu ile e-Arşiv Uygulamasını doğrudan kendilerine ait bilgi işlem sistemleri aracılığı ile kullanabildikleri yararlanma yöntemidir. (Bu yöntemden yararlanabilmek Gelir idaresi Başkanlığına başvuru yapmak, sonrasında da gerekli testleri geçmek gerekmektedir).

3. İNTERNETTEN HEDİYE AMAÇLI ALINAN ÜRÜNÜN GÖNDERİMİNİN BELGELENDİRİLMESİ

213 sayılı Vergi Usul Kanununun 229 uncu maddesinde; *“Fatura satılan emtia veya yapılan iş karşılığında müşterinin borçlandığı meblağı göstermek üzere emtiayı satan veya işi yapan tüccar tarafından müşteriye verilen ticari vesikadır.”*

230 uncu maddesinin 5 inci bendinde; *«... Malın alıcıya teslim edilmek üzere satıcı tarafından taşındığı veya taşıtırıldığı hallerde satıcının, teslim edilen malın alıcı tarafından taşınması veya taşıtırılması halinde alıcının, taşınan veya taşıtırılan mallar için sevk irsaliyesi düzenlenmesi ve taşıtta bulundurulması şarttır.»*

231 inci maddesinin beş numaralı bendinde ise; *“Fatura, malın teslimi veya hizmetin yapıldığı tarihten itibaren azami yedi gün içinde düzenlenir. Bu süre içerisinde düzenlenmeyen faturalar hiç düzenlenmemiş sayılır.”* hükmü yer almaktadır.

Mezkur Kanunun mükerrer 242 nci maddesinin 2 nci fıkrasının 5 nci paragrafı uyarınca; Maliye Bakanlığı, elektronik defter, belge ve kayıtların oluşturulması, kaydedilmesi, iletilmesi, muhafaza ve ibrazı ile defter ve belgelerin elektronik ortamda tutulması ve düzenlenmesi uygulamasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkili olduğu belirtilmiş ve aynı Kanunun mükerrer 257 nci maddesinin birinci fıkrasının (3) numaralı bendinde de Maliye Bakanlığının, tutulması ve düzenlenmesi zorunlu defter, kayıt ve belgelerin mikro film, mikro fiş veya elektronik bilgi ve kayıt araçlarıyla yapılması veya bu kayıt ortamlarında saklanması hususunda izin vermeye veya zorunluluk getirmeye, bu konuda uygulama usul ve esaslarını belirlemeye yetkili olduğu hükme bağlanmıştır.

Maliye Bakanlığına tanınan bu yetkiler çerçevesinde yaygın olarak kullanılan belgelerden biri olan “fatura”nın elektronik belge olarak düzenlenmesi, elektronik ortamda iletilmesi, muhafaza ve ibraz edilmesine

ilişkin usul ve esaslara yönelik olarak 397, 416, 421, 424, 433, 443, 447 ve 448 Sıra No'lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile düzenlemeler yapılmıştır.

397 Sıra Nolu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile e-fatura uygulamasına başvuran ve sisteme kayıtlı kullanıcı olarak tanımlanan mükelleflerin birbirlerine sattıkları mal veya hizmetler için e-fatura düzenlenebilmesi ve bu faturaların alıcılara elektronik ortamda iletilebilmesi olanağı getirilmiştir.

433 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile mezkûr Kanun uyarınca kâğıt ortamında düzenlenmek, muhafaza ve ibraz edilmek zorunluluğu bulunan faturanın elektronik ortamda düzenlenmesi ve ikinci nüshasının elektronik ortamda muhafaza ve ibraz edilmesine imkân tanıyan e-Arşiv Fatura Uygulaması mükelleflerin kullanımına açılmıştır.

Anılan Tebliğin “Belgelerin Elektronik Ortamda Oluşturulması” başlıklı 6 ncı **bölümünde;**

“... e-Arşiv Uygulaması kapsamında düzenlenen belgeler, bu Tebliğ ile getirilen düzenlemeler dışında başta Vergi Usul Kanunu olmak üzere, diğer vergi kanunları ve ilgili düzenlemelerde yer alan sürelerle ve belirlenen usul ve esaslara uygun biçimde oluşturulmak zorundadır.” açıklamasına yer verilmiştir.

e-Arşiv Fatura Uygulamasına ilişkin usul ve esasların düzenlendiği 433 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinde değişiklik yapan 443 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinin “2.” Bölümünde;

«e-Arşiv Uygulamasından yararlanma izni verilen mükellefler; Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 397) ile getirilen e-Fatura Uygulamasına kayıtlı olmayan vergi mükelleflerine e-Arşiv Uygulaması kapsamında fatura oluşturmaya, kâğıt ortamında göndermeye ve oluşturulan faturaların ikinci nüshasını elektronik ortamda muhafaza ve istendiğinde ibraz etmeye zorunludurlar. Bununla birlikte söz konusu mükellefler, e-Arşiv Uygulaması kapsamında oluşturdukları faturaları alıcısının talebi doğrultusunda ve www.efatura.gov.tr internet adresinde yayımlanan e-fatura format ve standardını kullanmak ve de söz konusu faturanın basılabilir görüntüsünü de eklemek şartıyla, müşterilerine elektronik ortamda da iletilebilirler. Bu durumda e-Arşiv Faturasının ayrıca kâğıda basılmasına gerek bulunmamaktadır.»

Anılan Tebliğin “7.” Bölümünde;

“... Öte yandan, alıcısına malın yanında kâğıt olarak verilen fatura, irsaliyeli fatura yerine kullanılabilir. Ancak bu imkândan yararlanabilmek

için faturanın, malın teslimi anında düzenlenmesi ve ‘İrsaliye yerine geçer’ ifadesinin yazılması zorunludur.” açıklaması yer almaktadır.

Söz konusu Tebliğin ‘10- İnternet Üzerinden Mal ve Hizmet Satışında Düzenlenecek Faturalar ‘ başlıklı bölümünde ise;

‘e-Arşiv izni olup internet üzerinden vergi mükellefi olmayanlara mal ve hizmet satışı yapanlar, yaptıkları satışlara ilişkin faturaları bu Tebliğin 7.2 bölümünde yer alan açıklamalara uygun olarak elektronik ortamda iletmek zorundadır. Söz konusu satışlarda Tebliğin 7.2 bölümünde açıklanan kâğıt çıktısının sevk edilen malın yanında bulunması gerekmektedir.’

Yukarıdaki hüküm ve açıklamalara göre;

İnternet satışları kapsamında «vergi mükellefi olmayanlara» düzenlenecek e-Arşiv Faturalarının elektronik ortamda iletilmesi zorunluluğu bulunmakta olup, söz konusu faturaların irsaliye yerine geçme özelliği bulunan kâğıt çıktısı malın sevki sırasında malın yanında bulundurulması gerekmektedir. Fakat malın sevki sırasında ayrıca bir irsaliye belgesi düzenlenmesi halinde e-Arşiv Faturasının irsaliye yerine geçen kâğıt çıktısının malın yanında bulundurulmasına gerek bulunmamaktadır. Bu durumda sevk irsaliyesine ait tarih ve sayı bilgilerinin müşteriye iletilen e-Arşiv Faturada belirtilmesi gerekmektedir.

4. SONUÇ

Faturalama süreçlerinin dijital ortama taşınması ile birlikte e-arşiv faturası sık sık duyduğumuz bir kavram haline gelmiştir. e-Arşiv; Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından belirlenen standartlara uygun olarak faturanın elektronik ortamda oluşturulması, elektronik ortamda muhafazası, ibrazı ve raporlamasını kapsayan bir uygulamadır. Nihayetinde e-Arşiv faturası bir elektronik fatura türüdür.

İnternette hediye edilmek üzere satın alınan ürünlere ait e-Arşiv faturasının ürünün yanında gönderilmesi toplumdaki hediye kültürü ile örtüşmemektedir. Bu doğrultuda makalemiz içerisinde belirttiğimiz üzere; internet satışları kapsamında “vergi mükellefi olmayanlara” düzenlenecek e-Arşiv Faturalarının elektronik ortamda iletilmesi zorunluluğu bulunmakta olup, söz konusu faturaların irsaliye yerine geçme özelliği bulunan kâğıt çıktısı malın sevki sırasında malın yanında bulundurulması gerekmektedir. Fakat malın sevki sırasında ayrıca bir irsaliye belgesi düzenlenmesi halinde

e-Arşiv Faturasının irsaliye yerine geçen kâğıt çıktısının malın yanında ayrıca bulundurulmasına gerek bulunmamaktadır. Bu durumda sevk irsaliyesine ait tarih ve sayı bilgilerinin müşteriye iletilen e-Arşiv Faturada belirtilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Maliye Bakanlığı (05.03.2010). *397 sıra no.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği*. Ankara : Resmi Gazete (27512 sayılı)

Maliye Bakanlığı (30.12.2013). *433 Seri no.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği*. . Ankara : Resmi Gazete (28867 sayılı Mükerrer)

T.C. Yasalar (10.01.1961).*213 sayılı Vergi Usul Kanunu*. Ankara : Resmi Gazete (10705 sayılı)